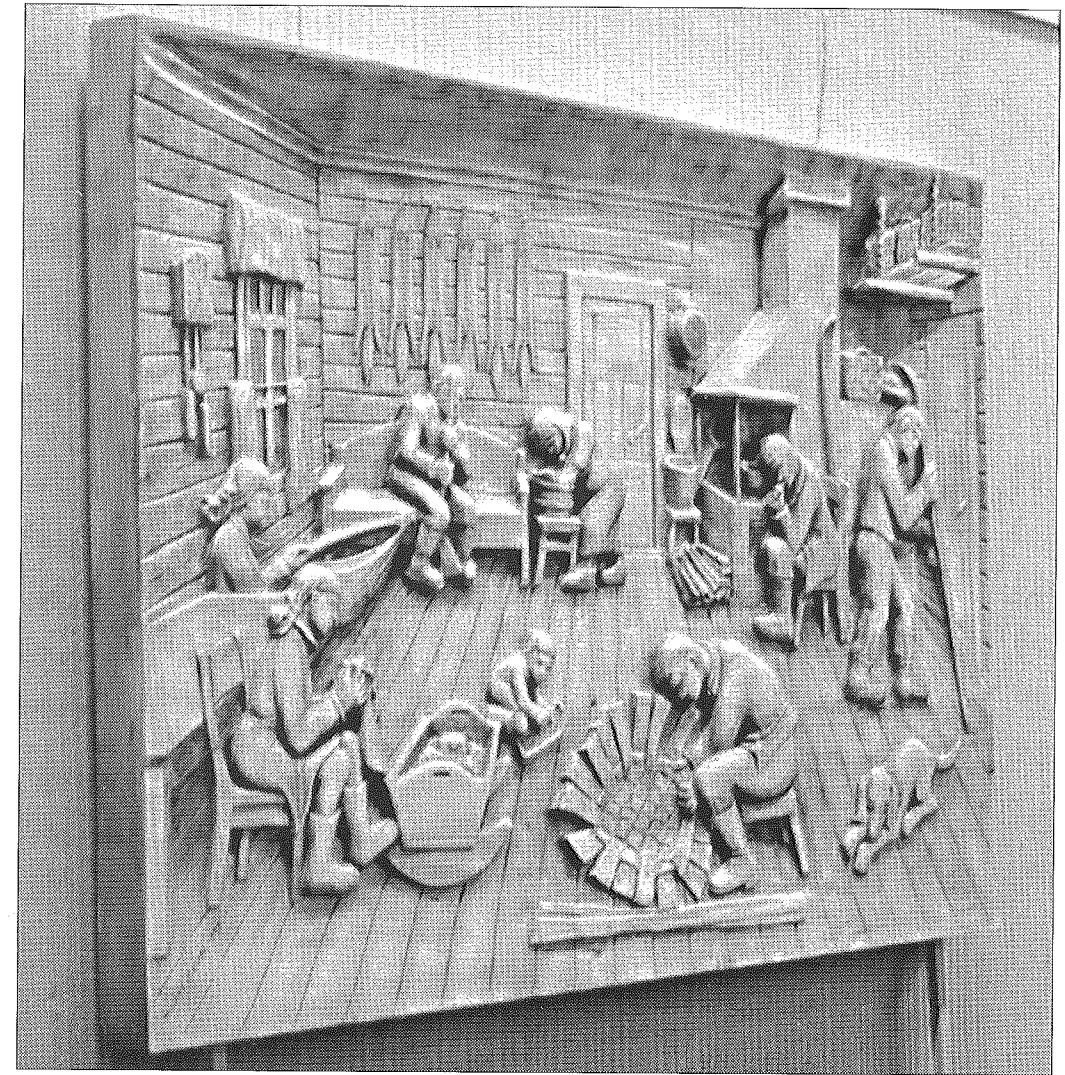
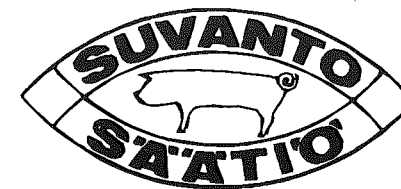

SUVANNON SEUTU

SUVANNON YMPÄRISTÖN
KOTISEUTULEHTI

Syntymäkodin tuvassa Sakkolassa ihmiset iltapuh-
teiden parissa. Haapapuuhun tehty veistostaulu on
Lempäälässä asuvan Manne Kuisman käsialaa.
Kuva: Hanna Kitunen

*Tilaa Suvannon Seutu -
itsellesi tai ystävälle joululahjaksi!*

N:o 7 • 1998
MARRASKUU

TOIMITUKSEN TUOLI

Loppusyksyistä hyvää päivää kaikille suvannonseutulaisille. Itsenäisyyspäivä, joulukuun ja vuodenvaihteen jo hämmöttävät lähistöllä.

Muistakaa kirjoittaa vuoden viimeiseen pitäjälehteen taas tarinoitane, jotka liittyvät jouluun ja uuteenvuoteen. Vuodenvaihteen vietostakin olisi mukava kuulla.

Lehteen tarkoitettua aineistoa voi lähettää yhtä hyvin lyijykynällä raapustettuna kuin tietokoneella kirjoitettuna ja levykkeille tallennettuna. Muistakaa kuitenkin ottaa printti kirjoituksesta, mikäli levykkeiltä ei juttuja jostain syystä saataisi ulos.

Suvanto-Säätiö on toimittamassa apua Sakkolan lapsille koululaisille ja lastentarhalaisille, joista iso osa on orpoja tai hylättyjä. Yksi avustuskuorma lähtee matkaan jo marraskuun puolivälissä, mutta mikäli tähän ei ehti tavaroita toimittaa, olkaa silti yhteyksissä keräyksen järjestäjiin. Tavarapula tuskin yhteen käyntikertaan loppuu. -MRT

Sakkola-Rautu –puvun säppeli –otsanauha on vanhan perinteen mukaan nuoren naimattoman naisen päähine. Muille pukuun kuuluu harakka. Minulla on myytävänä UUSI KAUNIISTI KIRJOTTU HARAKKA, hp. 3000 mk. (Vuorelman valmiiksi kirjottu, hinta on 15 000 – 20 000 mk!) Soittele puh. 017 – 3648 066

SAKKOLAN KIRKONKYLÄN NUORISOSEURA ry:n SYYSKOKOUS

pidetään Pirkkalassa
Pirkanpirtillä sunnuntaina 22.
päivänä marraskuuta 1998 klo 13.
Esillä sääntöjen määräämät asiat.
Tervetuloa!

Johtokunta

Johtokunta kokoontuu klo 12.00

SAKKOLAN KIRKONKYLÄN
NUORISOSEURAN ja SAKKOLAN
SOTAINVALIDI- ja VETERAANIKERHON
yhteistä JOULUJUHLAA vietetään
Pirkkalassa Pirkanpirtillä 22.11.1998.

Tilaisuus alkaa klo 14 pikkujoulupuurolla. Puuron jälkeen jatkamme joululaulujen ja ohjelman merkeissä. Joulupukki vierailee lasten ja vähän isompimpienkin iloksi. Arpajaiset.

Tervetuloa!

Sakkolan Kirkonkylän Nuorisoseura
Sakkolan Sotainvalidi- ja veteraanikerho

Käsityöpäivä ja kuusenkoristajaiset

Virkki Käsityömuuseumilla Helsingissä, Karjalatalolla, on jäljellä vielä kaksi vuotuista perinnetapahtumaa.

Sunnuntaina 15.11. kello 13. alkaa käsityöpäivä. Aiheena pärekorin teko ja naisten käsitöitä: neulakinnas, etupistokirjonta, kehruu, karstausta. Työnäytöksiä.

Sunnuntaina 29.11. kello 13. aloitetaan adventin aika ja vietetään kuusen koristajaisia. Samalla aukeaa joulunäyttely. Ohjelmassa myös yhteislaulua ja rattoisaa yhdessäoloa.

PAUKUN PALSTA

Apua venäläisille

V e n ä j ä
p y y t ä ä
ruoka- ja
vaateapua
Suomelta.

Miten on mahdollista, että suuren ja mahtavan Neuvostoliiton perillinen on joutunut näin tukalaan tilanteeseen? Miten edelleenkin maailman rikkain valtio on pelannut korttinsa näin huonosti? Onko neuvostoajan kilpavarustelu ja vap Venäjän aikainen välinpitämättömyys tullut tiensä päähän?

Olimme Esko Kallosen kanssa pari vuotta sitten perhemajoituksessa Raudussa erään työttömän perheen luona. Perheen inkerinsuomalaisista sukujuurta oleva babuska selvitti asiaa näin: "Nälkä tuloo, ku kukkaa ei enää raakaan. Nää venäläiset vaa paljo viinaa juovat".

Tässä lieene koko ongelman ydin. Venäläinen talous on lähes yksinomaan mummojen varassa. Mummit hoitelevat pieniä kasvimaita ja entisten kolhoosien ja sovhoosien suuret pellot makaavat mahoina ja käyttämättöminä. Loppuun kuluneitten teollisuuslaitosten tuotanto on enää alle 10 prosenttia niiden kapasiteetista. Kukaan – edes venäläisistä – ei halua ostaa venäläisen teollisuuden tuotteita, saati että ne kelpaisivat ulkomaisille kuluttajille. Kaikki haluavat vain länsimaisia kulutustavaroita ja elintarvikkeita. Venäläisten miesten keski-ikä on pudonnut alle 60 vuoden ja todellakin viinaa kulutetaan huomattavan runsaasti.

Onko meidän suomalaisten velvollisuus auttaa hätään joutuneita naapureitamme, jotka vetelehtivät ja laiskana aikaansa viettävät sukumme asuinsijoilla? Karjalainen lotta Sakkolasta, Aune Koppanen, kirjoitti varsin osuvan ja ansiokkaan kirjoituksen Aamulehdessä 30.9.1998. Olen todellakin monessa asiassa hänen kanssaan samaa mieltä.

Hotelli Drushban edessä Viipurin mummit tulivat kerjäävään minulta rahaa: "Anna viisi markkaa".

Tuli sanottua mummulle muutama totuus: "Miksi pyydät minulta rahaa? Minun tässä pitäisi sinulta pyytää rahaa. Te olette kaikki ilmaiseksi saaneet. Te veitte meiltä Karjalan. Te veitte maat ja mannut. Me maksoimme teille sotakorvaukset ja olemme koko sodan jälkeisen ajan puoli-ilmaiseksi myyneet teille laatutuotteita. Te ryöstitte kaiken ja lähetitte minunkin isäni ja isoisäni tyhjin toimin tunteettomaan tulevaisuuteen. Teillä sitä rahaa luulisi olevan eikä minulla. Miten te olette meidän maita ja metsiä hoitaneet?"

Mutta toisaalta – onko tämä Venäjän surkea tilanne Viipurin mummojen syytä? Ei varmastikaan, vaikka jokaisella kansalla on juuri sellainen johtaja ja sellainen hallitus kuin se on ansainnut.

Venäjän kansa on aina ollut ylpeää ja oman arvonsa tuntevaa. Heille on uskoteltu, että he ovat supervallan kansalaisia, jotka voivat hallita ja vallita oman maansa vähäisempiä kansoja ja koko maailmaa mielensä mukaan. Nyt tilanne on auttamattomasti muuttunut. Venäläisten on ollut pakko pyytää apua jopa pieneltä Suomelta, jonka he halusivat muutama vuosikymmen sitten polkea jalkoihinsa. Onko tämä hyvä vai huono ennen, sitä on vaikea sanoa.

Olen sitä mieltä, että meidän suomalaisten on siitä huolimatta, että omassakin taloudessamme on vaikeuksia ja Euroopan Unioni antaa meillekin ruoka-apua, annettava jonkinlaista tilapäistä apua

venäläisille veljillemme ja sisarillemme.

Luonnollisimmalla tavalla tämä apu menisi perille niin, että Venäjä luovuttaisi takaisin Suomelta riistämänsä alueet ja yhdessä laittaisimme paikat kuntoon. Mikä Pietarin vilja-aitta ja ruokapankki Karjalan kannas olisikaan, jos se olisi suomalaisten käsissä?

Suvanto säätiö on omalta pieneltä osaltaan pyrkinyt antamaan humanitaarista apua entisen Sakkolan alueen köyhille. Säätiö on avustanut Gromovon koulua lahjoittamalla koulun käyttöön lamppuja, joita Venäjältä ei kuulemma saa mistään. Säätiö on saanut lahjoituksia, joiden turvin on tarkoitus käynnistää projekti Gromovon köyhien ja orpolasten auttamiseksi.

Käsittääkseni Sakkolan alueella ei ole suoranaista puutetta ruuasta, mutta kaikesta muusta onkin sitten huutava pula. Koululta puuttuu kirjoja ja koulutarvikkeita ja monilla perheillä on puutetta vaatteista ja kengistä. Säätiön tavoitteena on järjestää avustusta entisen Sakkolan alueen asukkaille. Vanhojen vaatteiden, kenkien ja erilaisten muiden tarvikkeiden hankkiminen avustustarkoituksiin ei liene lainkaan vaikeaa. Suomalaiset, jopa kotikonnuiltan hädätetyt karjalaiset, ovat halukkaita avustamaan vähäosaisia entisillä kotiseuduillaan.

Suurimpia esteitä avustustoiminnalle ovat Venäjän oudot tullimääräykset sekä pelko siitä, että meneekö apu todellakin perille ja annetaanko sitä juuri niille, jotka sitä kipeimmin tarvitsevat. Varmimmin humanitaarinen apu menee perille niin, että se viedään suoraan sille, joka apua tarvitsee ja käytetään mahdollisimman vähän välikäsiä.

Annamme me minkä verran tahansa humanitaarista apua, ei se ole mikään ratkaisu Venäjän ongelmiin. Kyllä venäläisten on itse selvitettävä omat ongelmansa. Olen muuten sitä mieltä, että Karjala olisi saatava takaisin.

Hannu J. Paukku

Suvanto säätiön
valtuuskunnan puheenjohtaja

VUOSIA
TÄYTTÄNEITÄ

80 vuotta täytti 7.10.1998 Linda
Ylösmäki, omaasukua Luostarinen,
Vammalassa. Hänen kotikylänsä oli
Sakkolan Ojaniemi.

85 vuotta täytti 25.9.1998 emäntä Hilma Jyräs, omaasukua Rastas, Vesilahden Palhossa. Hän on syntynyt Valkjärven Nurmijärvellä, mutta muutti nuorikkona Sakkolan Hovinkylään avioiduttuaan Valde Jyräksen kanssa. Kolme sotaa nähneenä ja evakkotaipaaleet kokeneena Jyräkset asettuivat Vesilahteen asumaan maksusen sen uudeksi kotipaikakseen, ja hankkivat maatilaan Karjalaan jääneen tilalle.

75 vuotta täytti 30.10.1998 Hilkka Kosonen, omaasukua Meskanen, Savonlinnassa. Hänen vanhempansa ovat Anna-Leena ja Juho Meskanen, syntymäkoti oli Sakkolan Pannusaarella.

75 vuotta täytti 20.10.1998 Hilkka Ristilä, omaasukua Raaska, Lempäälässä. Hän on syntynyt Sakkolan Petäjärvellä Edvard ja Helena Raaskan (os. Karvanen) nuorimpana tyttärenä.

75 vuotta täytti 20.9.1998 Kaarlo Huuska Kangasalla, entinen kotikylä Sakkolan Röykkylä. Kuvassa merkkipäiväsankari on vaimonsa Lailan kanssa, mukana myös neljännessä polvesta lapset Toni ja Tanja Lappi.

SUVANNON
SEUTU
JULKAISEE

jokaisessa numerossaan
suruviestit,
merkkipäivät,
hääpäivät, kastetut,
valmistuneet
yms. perheutiset.

Lähetä toimitukseen
tekstiä, liitä mukaan
myös valokuva.
Os. Suvannon Seutu,
Rautasemantie 375,
37550 Lempäälä. Puhe-
lintiedustelut iltaisin ja
viikonloppuisin p. 03-
3748 448.

KUOLLEITA

Maria ja Tuomas Nallin poika Arvo
syntyi 24.1.1913 Sakkolan
Kaarnajoella. Hän kuoli 24.9.1998
Mäntän sairaalassa. Hänet haudattiin
Vilppulassa lähiomaisten kesken
10.10.1998. Lämmin kiitos kaikille
osanotosta.

Nuorena Arvo Nalli oli fyysisesti hyväkuntoinen, harrasti urheilua useita lajeja. Parhaiten hän menestyi hiihdossa ja voimistelussa. Hän osallistui sotaan, missä myös haavoittui.

Evakkomatka joidenkin ”välilaskautumispaikkojen” jälkeen johti Vilppulaan, missä hän äitimme Eeva (os. Repo, kuollut 1986) kanssa viljeli maatilaa. Rakennettuaan ensin uuden talon omalle perheelleen hän rakensi omassa ja lähipiirissä useita taloja. Hänet tunnettiin ahkerana ja luotettavan työn tekijänä. Myös meille lapsille hän oli tekemässä talot.

Kaikesta kiittäen ja suurella kiitollisuudella muistaen ja ikävöiden lapset

Tuula ja Markku perheineen

Alma Kuisma, omaasukua Naskali,
kuoli 17.5.1998 Lempäälässä. Hän oli
syntynyt 22.8.1913. Sakkolan
Kirkonkylässä.

Puolisonsa Aarne Eino Kuisma kuoli 18.10.1998 Lempäälässä. Hän oli syntynyt 4.4.1911 Sakkolan Haitermaassa.

Alma Käppi, omaasukua Söder,
syntynyt 25.7.1912 Sakkolassa, sai
iäisyyskutsun 23.7.1998 Ruovedellä.
Siunaustilaisuus oli Ruoveden
kappelissa 8.8.1998. Häntä jäivät
kaipaamaan lähinnä sisar ja veli, sekä
edесmenneitten sisarusten lapset ja
muut sukulaiset.

Anna Kerttu Marcussen, omaasukua Pitkänen, syntynyt Sakkolan Purpuan kylässä, kuoli kotonaan Kööpenhaminan Frederiksbergissä 6.10.1998. Kerttu oli yksi Kööpenhaminan Suomalaisen Seuran vanhimpia jäseniä, hän oli syntynyt 1911.

Aivan viimeiseen sakka Kerttu osallistui seuran tarjoamiin tilaisuuksiin. Päivää ennen kuolemaansa hän otti osaa maanantaiklubin järjestämään tilaisuuteen, mutta aavisti kenties kuolemansa, koska mainitsi erälle paikalle olevalle ystävälleen, että hänestä tuntuu, että tämä on hänen viimeinen kertansa klubin tilaisuuksissa. Se piti ikävä kyllä paikkansa, hän nukkui pois seuraavana päivänä.

Kerttu oli lämmin, auttavainen ihminen, hänestä pidettiin. Ja pirteä, lukuunottamatta huonontuvaa näköään. Nyt hän on poissa ja jäljellä on vain muistot eleyistä yhteisistä hetkistä. Näin päättyi hänen elämänsä. Kerttua jäi kaipaamaan myös poika perheineen, joka asuu täällä Kööpenhaminassa.

Kertun omaisten ja Kööpenhaminan
Suomalaisen Seuran puolesta

Martta Olesen

Valmistuneita

Heli Varpu Nurmesniemi on valmistunut 14.10.1998 Tampereen yliopiston käännöstieteen laitokselta filosofian maisteriksi. Helin vanhemmat ovat Terttu ja Jaakko Nurmesniemi Lempäälästä, heistä Terttu on Ida ja Aleks Kallosen tytär Sakkolan Lapinlahdesta.

Jarno Kiviaho kirjoitti ylioppilaaksi keuhkautta sairastaneen vaimonsa Sisko Kiviahon kanssa keuhkokuumeesta. Vanhemmat Sisko ja Jouko Kiviaho. Jarnon mummu Meeri Kuivanen, omaasukua Roininen, on kotoisin Sakkolan Sudenhännästä.

**TILAA OMA SUVANNON SEUTU!
VUOSIKERTA 80 MARKKAA**

Ojenna auttava kätesi Sakkolaan

Hyvä ystävä, käännymme puoleesi välittääksemme apua entisen Sakkolan, nykyisen Gromovon kunnan alueen koululaisille ja lastentarhalaisille Karjalan kannakselle.

Viime kesän Sakkolan sankarivainajien muistomerkkin paljastusjuhlan yhteydessä kertoi Gromovon kunnanjohtajatar Anastasia Bakatsh kunnassaan 350 oppilaasta olevan noin kolmasosan orpoja tai muuten vailla huoltajaa kunnan vastuulla.

Kysyttäessä tärkeimmistä tarpeista tulivat koulutarvikkeet ja välineet sekä koulureput esille ensisijaisina toiveina, tietysti muutakin puuttuu.

Olemme saaneet liikelaitoksilta ja yksityisiltä tahoilta, niin entisiltä sakkolalaisilta kuin nykyisiltä Lempäälän, Punkalaitumen kuin Vesilahden asukkailta lahjoituksina reppuja ja muuta, joko uutta tai hyväkuntoista, puhdasta materiaalia toimitettavaksi Vesilahden Liikenteen/Markku Nuoran ja Suvanto-Säätiön edustajien/ Hannu Paukku Punkalaitumella, Hannu Turkinen Lempäälässä, välityksellä Sakkolaan. Avustukset on tarkoitus viedä perille marraskuun puolivälissä.

Jos Sinä haluat olla mukana auttamisprojektissa, niin voit toimittaa ko. henkilöille apuasi välitettäväksi Karjalaan. Ota pikaisesti yhteyttä:

**Hannu Turkinen, Turkkisentie 12,
37550 Lempäälä p. 03-3752525**

**Markku Nuora, Myllytie 58, 37370
Narva, p. 03-3737 221**

**Hannu Paukku, Vesilahdentie 5,
31900 Punkalaidun p. 02-760 801**

Hopealusikan muisto

Riiskan vapaussoturi söi aina saamallaan lahjalusikalla

Nyt kun sakkolalaiset ovat vihkineet Sakkolan kirkon raunioilla sankaripatsaan, joka osiltaan on entistä Vapaussodan patsasta, sopinee kertoa aiheeseen liittyvä tapaus.

Isäni Niilo Pettinen oli ollut Vapaussodassa Sakkolan miesten kanssa ja usein kertoi, että kun hän palasi Riiskaan, otettiin miehet vastaan tervetuliaisaterialla. Suuri yllätys oli se, että jokaisen palaajan rokkalautasen vieressä oli hopealusikka, kaiveruksin varustettu.

Isäni lusikassa etupuolella ovat hänen nimikirjaimensa "N.P. Vapaussodasta 21.1.1918", ja takana "SR.M.l.p.o.lta". eli Sakkolan Riiskan Maalaisliiton paikallisosastolta. Lusikka painaa 52 grammaa ja on 17 senttiä pitkä. Sen leimamerkeistä kysyin viipurilaisperäisestä Tarkiaisen kultasepänliikkeestä Helsingistä ja selvisi, että lusikka on valmistettu Pietarissa 1890 – eli on 108 vuotta vanha. Tarkistusmestarin nimi on Gratshev, hän oli keisarin hovihankkija, joka toimi vuoteen 1917. Lusikan tekijä, FK, täydellinen nimi ei löydy rekisteristä, mutta hänen tiedetään toimineen vuosina 1890-96.

Tuosta aterialta lähtien aina kuolemaansa asti vuonna 1980 isäni söi kotona aina kaikki lusikkaruoat vain tällä lusikalla. Meille lapsille ei juolahtanut mieleenkään käyttää sitä, eikä sitä katettu kenellekään muulle. Nyt se on siirtynyt perinnöksi kolmannelle polvelle.

Oli ainutlaatuisen hieno teko riiskalaisilta tällä tavoin muistaa sotureitaan. Tuollainen lusikka ei ollut mikään halpa lahja, mutta vieläkin suurempi oli sen muistoarvo halki elämän ja vielä jälkeläisillekin.

Onkohan kenelläkään muulla riiskalaisella muistissaan kertomusta tapahtumasta tai peräti vielä lusikkakin tallessa?

Paula Koho
Lappeenranta
p. 05 - 4514155

Harakanpesä oli vanha matkustajakoti Kiviniemessä

Oheinen kuva innoitti Aino Huovilaista kertomaan tarinaa Harakanpesästä. Kuva on aiemmin ollut kirjassa Rakas entinen Karjala, ja onpa kerran näkynyt televisioruudussakin.

Kuva esittää minua ja siskoni tyttöä Sirkkaa. Olin Harakanpesän kohdalla kosken rannassa pikkupyykillä, kun sellainen kiertävä valokuvaaja tuli rantaa pitkin sinne pyykkipaikalle. Tällä kohtaa Kiviniemen koskenrannassa kävivät kylän naiset pyykillä; siellä oli kaksi muuripataa, jossa lämmitettiin vettä ja keitettiin pyykit.

Tämä herra valokuvaaja sanoi minulle, että hän ottaa minusta valokuvan. Minä olin vihainen ja peitin kasvoni tukallani. Kuvan hän otti kuitenkin ja kysyi nimeäni, mutta en sanonut, joten valokuva tuli siskolleni, joka oli antanut hänen nimensä.

Sieltä koskenrannasta nousi jyrkkä polku, joka päättyi Harakanpesän pihaan, jossa me Sirkkan kanssa asuimme. Siskoni, Tyyne Sarilo, asui miehensä Matin ja lastensa Sirkkan ja Sepon kanssa tässä talossa. Talon omisti Lampun pariskunta, ja he olivat pitäneet siinä aikoinaan matkustajakotia – siksi talo sai nimekseen Harakanpesä. Olin siskollani pikkupiikana hoitaen Seppoa ja Sirkkaa.

Sirkka oli kiviniemeläisten lemmikki, kun hän oli niin lihava, sai lempinimekseen "Pampula". Tässä Harakanpesä –nimisessä talossa oli siskollani parturi-kampaamo –liike, sitten oli myös Veikko Skytän kultasepänliike alakerrassa.

Yläkerrassa asuivat siskoni lisäksi veljeni Reino Karjalainen, hän oli

Kylläpä tulee puhdasta! Kiviniemi. (HR) 1938

Mustosen konepajalla töissä, sekä yksi naishenkilö tyttärensä kanssa – heidän nimiään en enää muista.

Harakanpesä sijaitsi aseman tien varrella. Talossa pidettiin myös Sakkolan kihlakunnan kärkejä. Käräjätupana oli talon sali.

Käydessäni Sakkolan juhlien aikana Kiviniemessä, en kuullut kertaakaan mainintaa Harakanpesästä. Huolimatta siitä, että siellä juhlilla oli Lamppujen poika Lauri Ojaniemestä. Meille ja Sirkalla ja Sepolle se on muistojen paikka, vaikka he silloin olivatkin pieniä. Heille piti valmistua oma koti vuonna 1939 sinne Vuoksenrantaan hotelia vastapäätä, mutta siellä on nyt enää rauniot jäljellä.

Heillä oli hirsistä tehty autotalli jäljellä talvisodasta. Siihen olivat

venäläiset rakentaneet kaksi huonetta ja keittiön asunnon. Se oli aivan venäläisten tekemän sillan pielessä. Siellä siskoni asui Sepon ja Sirkkan kanssa jatkosodan aikana. Siskoni perusti silloinkin kampaamon ja minä olin taas apulaisena. Siksi muistoni ovat enemmän Kiviniemestä kuin Vaalimoista.

Moni nykypolven nuori ei ole edes syntynyt Sakkolassa, mutta Seppo ja Sirkka ovat aitoja kiviniemeläisiä, vaikka heidän vanhempansa ovat syntyneet muualla. Seppo kävi koulua jatkosodan aikana kasarmilla ja Sirkka raviradan lähellä. Heilläkin on paljon muistoja Kiviniemestä.

Terveisiä vaan kaikille Sakkolan juhlissa olleille, etenkin Irja Häköselle, omaasukua Karppanen. Lähettää

Vaalimoin ämmä

Nuori
karjalaisjuurinen
sairaanhoitaja
harjoittelijana
Etiopiassa:

Vastavalmistunut sairaanhoitaja. Koulutukseen kuului antoisa harjoittelujakso Afrikassa.

Liisi Niemelä on nuori sairaanhoitaja, joka valmistui Helsingin sairaanhoito-opistosta, kansainvälisessä koulutusohjelmassa sisätautikirurgiseksi sairaanhoitajaksi 30.5.1998.

Liisi Niemelällä on karjalaiset juuret: hän on Sakkolan Petäjärveltä olevien Laina ja Matti Nuoran Veli-Matti – nimisen pojan tytär. Liisi on käynyt mummon ja papan kanssa Karjalassa, kulkenut kotipaikat ja synnyinseudut. Mielenkiinnolla hän seurasi selostuksia ja lupasi vielä käydä miehensä Harrinkin kanssa Karjalassa, kun aika sen sallii. Harri opiskelee teologiaa.

Liisi Niemelä oli sairaanhoidon harjoittelijana Etiopiassa, ja ohessa joitain mietteitä hänen kirjoituksestaan Etiopian ajalta. Liisi itse otsikoi, että vaikeitten asioiden kanssa voi elää.

”Vaikeitten asioiden kanssa voi elää”

- Olimme mieheni Harrin kanssa kuuntelemassa lähetysyhdistys Kylyvän Afrikantyon vastaavan, Urpo Kyyhkysen, lähetysaiheista luentoa. Kyselimme, olisiko hänellä mielessä paikka, jossa voisin aloittaa sairaalaharjoitteluani. Hän ohjasi meidät Etiopian terveydenhoitajakätilö –lähetin, Hilka Hareksen juttusille. Hilkan mukana lähti hakemuksemme Etiopiaan, kertoo Liisi taustoja.

Puoliso Harri oli alusta pitäen tulossa mukaan. Mukaamme saimme vielä psykiatrisen sairaanhoidon opiskelijan Minna Heinäsen.

- Lähdimme Etiopiaan lokakuussa 1997 – vuosi sitten siis. Kun lentokoneessa Etiopian vihreät tilkkutäkipellot ja savimajat tulivat näkyviin, olo tuntui epätodelliselta. Olimme nyt keskellä Afrikkaa, josta oli kertynyt hurjia, pelottavia, sadunomaisia mielikuvia. Hiljennyimme yhdessä Jeesuksen Kristuksen puoleen kaiken tämän tuntemattoman odotuksessa.

- Hilka oli meitä vastassa Addis Abebassa. Jatkoimme matkaa lähetyslentäjien pienkoneella ja norjalaisen lähetin maastoautokyydillä noin 460 kilometriä etelään. Saavuimme Gidolen lähetysasemalle, joka tuli olemaan kotimme seuraavat viikot.

Gidole sijaitsee 2400 metrin korkeudessa.

- Ilma on ohutta, meidät kehoitettiin aluksi juomaan paljon ja liikkumaan varovaisesti. Ilmasto korkealla muistutti kauniin suomalaisen kesäpäivän ilmaa.

- Nälänhädän uhka ei maassa ole vieras. Suurin osa ihmisistä on meidän mittapuumme mukaan köyhiä. Lapset

juoksentelivat risaisissa vaatteissa ilman kenkiä. Ihmiset asuvat savimajoissa ilman sähköä tai muita mukavuuksia. Ruoka valmistuu lattialla olevalla nuotiolla. Yöt nukutaan valebanaanipuun lehdistä tehdyn maton tai vuohennahan päällä. Kuitenkin ihmiset ovat valtavan ystävällisiä ja vieraanvaraisia.

Lähetysasemalla oli seitsemän Norjan Luterilaisen Kirkon lähettiä, joista kolme oli sairaanhoitajia, yksi lääkäri. Sairaalassa päivä alkoi aina aamuhartaudella.

Sairaalassa oli 60 vuodepaikkaa. Jos potilaita tuli enemmän, heidät sijoitettiin lattialle. Jokaisella potilaalla piti olla omainen mukanaan huolehtimassa potilaan perushoidosta. Sairaalassa oli myös leikkaussali. Sinne ja röntgeniin saatiin sähköt omasta generaattorista. Muuten sairaalassa ei ollut sähköä, käytettiin kynttilöitä tai taskulamppua illalla.

Ravitsemusyksikkö toimi kahdessa savimajassa. Toisessa asui aliravittuja lapsia äitiensä kanssa. Samalla kun lapset tulivat parempaan kuntoon, opetettiin äitejä tekemään monipuolista ruokaa ja annettiin heille terveyskasvatusta.

- Sunnuntaisin jumalanpalveluksissa saimme tutustua Etiopian luterilaisen kirkon Mekane Yesus-kirkon toimintaan. 500 henkeä vetävä kirkko oli tupaten täysi. Lisäksi ulkona istui noin 100 ihmistä, jotka eivät mahtuneet kirkkoon.

Jumalanpalvelus erosi Suomesta totutusta.

- Seurakuntalaiset lauloivat kovasti rytmikkäitä lauluja, käsien taputukset ja mielihyvää kertovat huudot ovat kai

Afrikkaa. Saarna kesti

Juuret Karjalassa seuraavien vuosien teema

Vuosia 1999 ja 2000 vietetään Karjalan Liitossa ja myös Karjalaisessa Nuorisoliitossa ”Juuret Karjalassa” – teeman merkeissä.

Liitot suosittavat teemavuodeksi piirijärjestöille kuin yksittäisille seuroille, että nämä olisivat mukana näkymässä ja esittelemässä karjalaisuutta kotipaikkakunnillaan. Suositellaan ainakin kahdenlaista osallistumista: kouluihin suuntautumista sekä karjalaiset osana paikkakuntaa –tilaisuuden järjestämistä.

- Juuret Karjalassa –tapahtumien kohderyhmäksi on tarkoitus ottaa oman jäsenistön sijasta kaikki nykyisen kotipaikkakunnan asukkaat. Ohjelma suunnitellaan sekä siirtokarjalaisten että alkuperäisten paikkakuntalaisten näkökulmat huomioon ottaen. Tilaisuuksien esiintyjiksi, keskustelijoiksi ja yleisöksi tulisi houkutella myös paikkakuntalaisia, evästää toiminnanjohtaja Helena Valta Karjalan Liitosta.

Liitosta on saatavana myös laaja tietopaketti, jossa karjalaisten historia, perinteet, taiteet, uskonnot, kieli, kirjallisuus ja murteet esitellään.

- Myös ruokaperinneaineistoja voisi hyödyntää.

Tulevaa kampanjaa pohdittiin Karjalan Liiton syysseminaarissa syyskuun loppupuolella.

Liisi Niemelä hoitaa äitinsä menettänyttä vauvaa Etiopissa.

tulkkauksineen lähes tunnin. Raamatunkohdat myös tulkattiin.

Kolehtipussiin putosi välillä kolikoitten sijasta kananmunia.

- Ne, ja muut tuotteet – kuten vuohet, käsityöt, maissi ym – huutokaupattiin kesken jumalanpalveluksen.

Kirkon nopea kasvu on ilon sekä huolen aihe Etiopiassa. Harvaopit uhkaavat eikä tervettä raamattuopetusta ehditä kaikille antamaan.

- Mutta Jumalan tahto on pelastaa myös jokainen etiopialainen. Me kaukana olevat saamme rukoilla, että yhä useampi pääsisi evankeliumista osalliseksi.

Tutustuminen etiopialaiseen

kulttuuriin ja elämiseen köyhyyden ympäröimänä toi esille aivan uusia näkökulmia jokapäiväiseen elämiseen.

- Vaikka ajatuksemme ei ollut testata lähetyskenttäkelpoisuuttamme, tuli ajatus lähetystyöhön mahdollisemmaksi. Sai tilaisuuden kohdata pelkojansa ja ennakkoluulojansa sekä nähdä osan niistä olevan turhia. Vaikeilta tuntuvien asioidenkin kanssa voi elää – kuten esimerkiksi ötökät, tuumaa Liisi Niemelä.

- Oman heikkouden vallatessa mieltä Jumalan rauhallinen ja vakaa läsnäolon lupaus pysyi. Hän myös osoitti olevansa lupaustensa takana.

Sakkolalainen käsityöperinne kertoo taitavista naisista ja miehistä

Marja-Liisa Lamppu Helsingistä on tehnyt lyhennelmän tutkimuksesta, joka perustuu Karjalan liiton kyselyyn vuosilta 1991-1992. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, minkälaisia käsityöitä Karjalassa tehtiin 1920- ja 1930-luvuilla ja sota-ajan olosuhteissa. Hän esitti oheisen lyhennelmän Virkki Käsityömuuseolla.

Vastatessaan itse "Karjalaisen perinteen työryhmän" kyselyyn karjalaisesta käsityötaidosta Marja-Liisa Lamppu haastatteli sisartaan Sylvi Haikkaa, joka on häntä vanhempi ja muistaa siksi paremmin. Myös havaintovälineinä olleet pellavaiset kudonnaiset olivat monet Sylvin tekemiä. Sylvi ja Maija-Liisa ovat Anna-Liisa ja Juho Lampun tyttäriä Sakkolan Ojaniemestä.

Sakkolan kylissä oli erilaisia käsityöläisiä, myös ammatiltaan tai maanviljelyksen ohella: seppiä, suutareita, muurareita, satulaseppiä, kyläompelijoita, nahkanparkitsijoita ja veneentekijöitä. Veneet olivat Suvannon eteläpuolen kyläläisille erittäin tärkeitä kalastuksessa ja kuljettaessa asioille kirkonkylään.

Jokaisessa talossa tehtiin suurin osa käsityöistä itse. Miehet tekivät maanviljelyksessä ja kalastuksessa tarvittavat välineet: luukat, astuvat, veneet, katiskat, verkot, merrat ja rysät – samoin säilytyksessä tarvittavat tynnyrit, lahantkat, vaatearkut, kannelliset, koivuiset ja katajaiset lippaat, hangot, vilkat ym. Jonkin verran tarvittiin kyläseppän apua näissä töissä. Myös lapsille miehet tekivät nukensängyt, puuhevoset, sukset ja kelkat. Huonekalut tehtiin myös suurilta osin kotona – samoin miesten töitä olivat varpuluodat, metlat, lastu- ja tuohikorit sekä puusta valmistetut kynttilänjalat, puulinnut ynnä muut...

Naiset käsittelivät villan ja pellavan valmiiksi tekstiileiksi ja vaatteiksi.

Maija-Liisa Lamppu kansallispuvussa elämäntyössään lastentarhanopettajana.

Käsityöt tehtiin talvisaikaan ja taito periytyi vanhemmilta lapsille. Oppiminen alkoi ketjusilmukan virkkaamisesta ja tappuran kehräämisestä. Oppimiseen kannustivat myös käsityöiden lystikkäät nimitykset, kuten esimerkiksi etupistokirjonassa: "omenainen, näreinen, lättäpää ja revonnenä".

Koulussa neulottiin jo lapasta, ommeltiin vähän ja tehtiin "merkkutöitä" eli kirjontaa. Martat järjestivät kutoma- sekä nahkatyö- ja värjäyskursseja, ja Petäjäjärven emäntäkoulusta saatiin lisää malleja ja virikkeitä.

Tuvisa oli aina vokki ja talvisin myös kangaspuut. Raaka-aineiden käsittely oli monivaiheista ja aikaa vievää. Esimerkiksi pellavan vaiheet: nyhdyttiin maasta käsin ja sidottiin vihkoiksi, jotka kuivattiin kuhilailla ja riuulla (riuuku), riivittiin siemenet pois, liotettiin rantavedessä, kuivattiin saunan parressa, loukutteettiin,

lipsuttettiin, häklättiin ja kehrättiin.

Kangaspuilla kudottaessa lankojen menekki laskettiin paasmoina. Vyyhtipuihin pantiin määrätty määrä paasmoja. Pirtaan oli merkitty paasmojen välit. Luontipuut kiinnitettiin tuvan katossa olevaan nahkalenkkiin, siten ne pysyivät pystyssä. Loimi laitettiin lettiksi otettaessa pois luontipuista ja kierrettiin oikein tiukasti tukille kangaspuihin. Sitten kutoja niisi, pujotteli loimet yksitellen niiseihin ja samoin pirtaan ja teki alkusolmut. Sanonta kuului: "kuka alottaa ja lopun lopettaa, se on KUTOJA, jokahine kesk'paikan ossaa kolkuttaa".

Niisit oli itse tehty omilla niisipuilla pellava tai kalastajalangasta. Pyyheliina-, paita-, tynnyliina- ja lakanakankaat luotiin noin 30-metrisiksi. Pellava valkaistiin levittämällä piikko kevähangelle.

Palttina oli yleisin sidos. Muita useammin käytetty sidoksia olivat: ponsi, toimikas, kahatoimikas,

kärkitoimikas, ruusupoljenta ja kilpikudos – harvemmin silmikko-, vohveli- tai nastallinen tai pikeekudos. Aivina oli hienointa pellavaa, rohdin karkeampaa ja tappura erittäin karkeaa pellavaa.

Tynnyliinat, astia- ja kasvopyyhkeet sekä lakana- ja pöytäliinakankaat kudottiin aivinasta ja potuska, käsi- ja kylpypyyhkeet rohtimisesta pellavasta. Päälyslakanoiden ja tynnyliinojen koristeeksi virkattiin pitsit ja tehtiin nimikirjaimet valkoisella merkkulangalla.

Vanhat vaatteet leikattiin kuteiksi: vaaleat röijyjen kuteiksi ja tummat ja värikkäät matoiksi, jotka kudottiin raidallisiksi. Röijyjä käytettiin aluslakanana ja sängynpeitteinä. Peittokankaat kudottiin puuvillasta tai pellavasta ja ommeltiin täkkipuilla. Kesäpeitot kudottiin villa- tai puuvillalangasta vilteiksi. Sängynpeitteiksi virkattiin myös kalastajalangasta tähti-, kukka tai geometrisiä kuvioita tai tehtiin tilkuista. Seinille kudottiin villalangoista tai kankaansuikaleista seinävaatteita tai kirjottiin huoneentauluja itse kudotulle pellavakankaalle. Niissä oli lapsi-, kukka- tai lintuaiheita ja jokin lause, esimerkiksi "Oma koti kullan kallis" tai jokin raamantunlause.

Ikkunaverhoiksi kudottiin pellavasta raidalliset talviverhot ja kesäksi virkattiin kalastajalangasta pitsiverhot, joissa oli tähti- tai kukkakuvioita. Keinutuoleihin kudottiin villa- tai puuvillalangoista matto tai se virkattiin, ommeltiin tummalle huovalle värikkäitä korukuvioita tai tehtiin tilkuista.

Pyyheliinapeitteet kudottiin punapöimintää tai kudottiin pellavakangas, joka koristeltiin kirjomalla lapsi-, kukka-, eläinaiheita tai satuaiheita. Pyyheliinakankaat olivat toimikasta tai kaha- tai kärkitoimikasta.

Pöytäliinat kudottiin pellavasta tai oli puuvillaloimi ja pellavakude tai

päinvastoin, jolloin kuviot erottuivat paremmin. Liinat olivat kuviopalttina, ponsi, toimikasta, ruusupoljenta tai kilpikudosta.

Punapöimintaliinat eli ns. Karjalaliinat levisivät sodan jälkeen ympäri Suomea. Tehtiin myös pitsisidontaliinoja samoilla periaatteilla. Siinä kudottaessa muodostetaan pitsimäinen kuvio. Se on perinteinen, tyypillinen karjalainen kudos. Nyplättyä pitsiä Karjalassa sanottiin nyytingeiksi, mm. Sakkola-Rautu –puvun juhlaesiliinä on sitä.

Myös virkattuja ja ommeltuja sohvatyynyjä tehtiin ja makramesolmittiin sanomalehti- ja tarjotinkannattimia sekä kampa- ja käsityöpusseja. Makramesolmionta tehtiin pellavalangasta.

Rekipeitoiksi tehtiin huovasta värikkäillä langoilla kirjottuja rekivaatteita ja lampaannahkasta vällyjä.

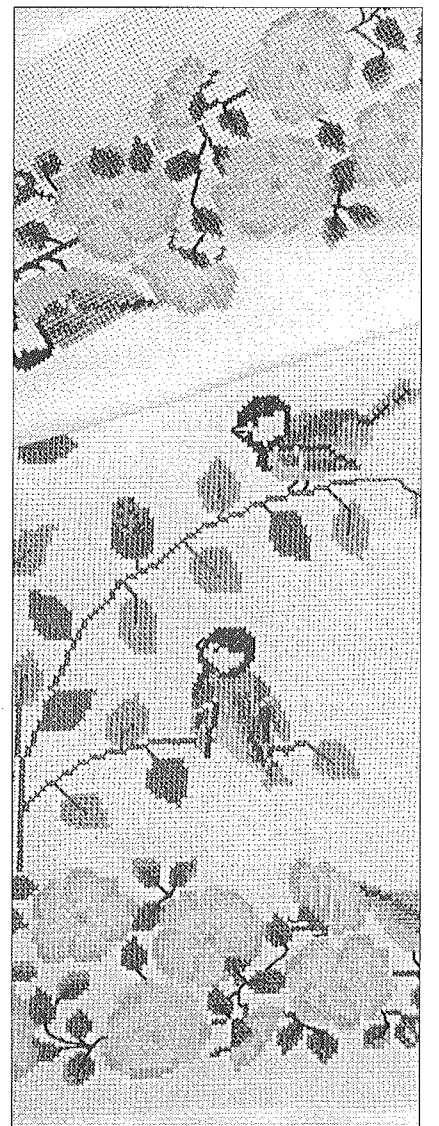
Vaatekankaat kudottiin itse kotona – paidoista alusvaatteiksi aivinakangasta ja päälyysvaatteiksi villakangasta ja sarkaa.

Kyläsuutari teki omien eläinten parkituista nahoista varrelliset nauhakengät naisille ja lipokkaat ja patingit miehille.

Villa kerittiin lampaista, karstattiin levyiksi ja papeloiksi, kehrättiin, pestiin ja osa värjättiin jäkälällä, puolukan ja mustikan varvuilla, mustikalla, sipulin kuorilla ja mataralla. Villa kudottiin sitten joko kangaspuilla kankaiksi tai neulottiin vaatteiksi.

Tehtiin myös erilaisia nauhoja: lautanauhaa, pirtanauhaa, viitelöityä tai iskettyä nauhaa.

Kaikki kirjontatavat osattiin: revinnäistä, ristikkorevinnäistä, vohvelikirjontaa, ristipisto, laakapisto, linnunsilmäpisto, ketjupisto, aitaipisto, pykäpisto, solmupisto ja nurjalta kirjontaa. Englanninkirjontaa kutsuttiin reikäkirjonnaksi tai oikeastaan kirjontakin oli

"merkkaamista". Etupistokirjonta, "luotoksittain ompelu" oli paljon käytettyä.

Suvannon rannoilta poimittiin keltiä, jota tulee lehmuksen kuoren alta. Siitä tehtiin kesämattoja, ja äiti kertoi poimineensa nuorena tyttönä myös niittyvillaa, joka karstattiin ja kehrättiin kankaisiin.

Nykypäivänä harva nainen pärjäisi Sakkolan ajan tytöille käsityötaidoissa. Heille nämä taidot olivat itsestäänselvyys.

Maija-Liisa Lamppu

Lapinlahtelaisilla mukava muistelupäivä

Lapinlahtelaiset pitivät taas tänä syksynä tapaamisensa Kanteenmaassa, nyt jo yhdeksättä kertaa. Ohjelmaan kuului kunniakäynti Karjalaan jääneiden muistimerkillä, ja sen jälkeen varsinainen kyläkokous. Karjalaisten laulun jälkeen vietettiin hiljainen hetki poisnuikkuneiden muistoksi. Timo Patja luki kahden viimeisen vuoden aikana poisnuikkuneiden nimet.

Tilaisuudessa puhunut, sukututkimusta tehnyt Teuvo Kuparinen arveli, että Sakkolan Lapinlahdessa lienee ollut kuparisia jo 1500-luvulla. Kuparinen kertoi kansallisarkiston mainitsevan tietoja 1700-luvulta. Suvun alkujuuret ovat ehkä Savon puolesta. Stolbovan rauha 1617 veti rajan Ruotsin ja Venäjän välille. Venäläiset eivät pitäneet ruotsalaisista eivätkä ortodokseina luterilaisista. He vetäytyivät ja tilalle tuli asutusta Suomen puolelta. Kuparisetkin ovat tulleet Petäjavedelle 1630. Lapinlahden asukkaiden tietoja Teuvo Kuparisella on 1720-luvulta lähtien. Kuparisen sukua on tällä hetkellä kirjoissa jo 1300 ja jatkuvasti tulee uutta tietoa, kun tutkimus paisuu.

Kyläkokousta isännöi Eino Patja. Timo Patja muistutti karjalaisesta vahvasta perinnöstä, joka Patjankin suvussa näkyy myös nuorten keskuudessa: keväällä suvun kolme nuorta ylioppilastyttöä halusi pitää yhteiset juhlat mummolassaan Kanteenmaassa.

Lapinlahden kyläpäivässä Anni Mäntylä soitti viulua. Esko Kallonen kertoi sankaripatsaan paljastustilaisuudesta elokuussa Sakkolassa. Pöydän antimina oli kakkaroit ja karjalanpaistia.

Ensikertalaisena mukana ollut, oheisen valokuvien ottaja, Jouko Karjalainen kiittelee lapinlahtelaisten kyläkokousta mielenkiintoiseksi.

Kuparisten sukuselvityksestä riitti keskustelua.

Tilaisuuden puheenjohtajalle ja järjestäjälle Eino Patjalle (vas.) ojennettiin kukkakimppu ja hölskyvä lahja.

Talvisodan evakkomatka

Syksyn saatossa on taas muistunut mieleen talvisodan evakkomatka. Jouduimme talvisodan mainingeissa evakkoon Kylmäkoskelle Sorvan kylää, Rekola -nimiseen taloon, joka oli aivan kuin kartano. Talolla oli asuinrakennuksia pihassa useampia, jotka olivat kaupunkilaisten kesäviittoaikoina rakennettu. Meille evakoille piti antaa yksi rakennus, johon sijoitettiin kolme evakkoperhettä. Siinä oli oma huone joka perheelle ja iso yhteinen keittiö. Huoneissa ei ollut uuneja, niitä ei siis voinut mitenkään lämmittää. Joten jokainen perheenäiti piti ovet auki keittiöön, että lämmin pääsi huoneisiin. Keittiössä oli iso leipäuuni, joka lämpesi joka päivä. Sillä oli näet kova pakkastalvi silloin.

Yhdessä huoneessa oli sellainen vanha pappi ja hänen huushollaaja, jota sanottiin jalkavaimoksi. Toisessa huoneessa oli lapsiperhe ja heillä Saara-niminen tyttö, joka oli jo Karjalasta tuttu. Hän oli vähän minua vanhempi, kuitenkin kaveri minulle. Ja kolmannessa huoneessa meidän perhe.

Huoneet olivat suuria ja kylmiä. Pakkaskuura oli seinien vieressä, ja melkein vesi jäätynä ämpärisä pakkasella. Yöllä piti nukkua takki päällä ja paksut sukat ja kaikki vaatteet päällä, kun ei ollut kunnon peittojakaan. Siirtoväen huolto antoi filttejä, mutta eihän ne mitään lämmittäneet. Äiti veti yöksi sänkyä pois seinän vierestä keskelle lattiaa, kun isä oli viikot pois kotoa. Hän oli työssä Valkeakoskella ja tuli aina viikonlopuksi kotiin, että saatiin elämiseen rahaa.

Minä kävin kolmatta luokkaa yläkoulua, niin kuin silloin sanottiin. Ei ollut kunnon vaatteitakaan. Siirtoväen huollosta saatiin isot villahousut, joiden lahkeet olivat puolissäareen. Ja pojat koulussa tahtoivat pilkata, mutta ei auttanut. Sukat olivat yhdellä sukkaremmilla napissa kiinni, niin kuin siihen aikaan oli lapsilla. Kylmä tahtoi olla koulumatkalla. Kun kouluun oli vähän toista kilometriä ja pellon poikki, joka oli monesti umpihankea. Aamulla aikaisin piti lähteä kahlamaan, illalla oli sitten jo tie aurattu. Itku siinä usein oli matkassa mukana.

Kesällä oli sitten hauskaa, kun talon sauna oli järven rannalla. Saunaa sanottiin alapränniksi. Sauna oli suuri ja siinä oli maalattia. Saunaan mahtui kylpemään kymmenen henkeä kerralla. Meidänkin perhe kävi yhtä aikaa saunassa.

Saunaa lämmitettiin talvella melkein koko päivä, että löylyä riitti. Isäntäväki kylpi eri päivinä. Talossa oli kaksi renkiä ja kaksi piikaa. Ja viisihenkinen talonväki. Kesällä olivat myös kesäasukkaat. Emäntä oli oikein hyvä ja mukava, mutta isäntä oli arvokkaampi, muttei kuitenkaan paha meille evakoille. Talon tytär oli kuin kamari-neiti, hän ei tehnyt mitään.

Talon toinen renki oli Aaku-niminen, ja hän ajelutti meitä lapsia talvella pyhisin hevosella, kun talon pojat olivat myös mukana. Isäntä näet antoi siihen luvan. Sitten kuitenkin eräänä päivänä tuli tieto, että meidät siirretään Kylmäkosken asemalle, ja isä ja pojat töihin ruumisarkutehtaalle. Muistan kun pojat – veljeni – ensin kammoksuiivat sitä työtä, mutta piti vain oppia. Me saimme hyvän asunnonkin, jossa oli aivan omat huoneet ja keittiökin.

Minä kävin iltaisin katsomassa, kun arkkuja lastattiin junaan. Se oli hirveää, mutta piti vain mennä katsomaan. Asuntonne oli näet aivan tehtaan likellä.

Eevi Heinänen (Ruottunen)

Saarijärvi

Pyhät ja pahat naiset

Ensimmäisen adventin tienoilla vietetään Ylläksellä hiljentymisen viikkoa. Viikon teemana on Pyhät ja pahat naiset, joista luennoivat professori Aune Jääskinen, FM Päivi Partanen ja pastori Aki Leskinen. Viikon aikana tehdään myös retkiä tunturimajan ympäristöön.

Karjalainen seinäkalenteri ilmestynyt

Karjalan Liitto on julkaissut vuoden 1999 seinäkalenterin. Kalenteriin on merkitty myös vuoden tärkeimmät karjalaistapahtumat ympäri maata. Seinäallakassa on karjalaisaiheinen kuvitus sekä sattuvia sanontoja ja sutkautuksia karjalaisittain. Seinäkalenteria voi tilata Karjalan Liitosta.

**Seuraava
Suvannon Seutu
ilmestyy
joulukuussa,
joulun alla.
Lehteen
tarkoitettu
aineisto pitää olla
toimituksessa
viimeistään
keskiviikkona
2. joulukuuta.**

Haitermoist, luproist ja pansaaroist juhliit

Tuttavien tapaamisesta saadun hengenravinnon lisäksi nautittiin Ehtookodon emäntien valmistamasta ruoasta. (oik.) Maria Pirhonen, Helvi Toiva, Eino Valtonen, Ester Hakanen, Pentti Kuisma ja Erkki Hakanen pitopöydän ääressä. (vas.) muiden muassa Tauno Talvio (?).

Sakkolan pitäjän kolmen kylän Haitermaan, Lupran ja Pannusaaren yhteistä 25-vuotisjuhlaa vietettiin 11.10. Lempäälässä palvelutalo Ehtookodossa. Alkusysäys kyläjuhlien pitoon tapahtui 1971 haitermaalaisen Alpo Riikosen syntymäpäivillä. Onnittelemassa olleita Lempäälän miehiä päätyi toteamukseen, että olisi mukava tavata isommallakin joukolla. Ensimmäisessä tapaamisessa syksyllä -73 oli mukana 141 henkilöä. Juhlaa on pidetty joka toinen vuosi ja aina Lempäälässä.

Tervehdyssanat esitti Tampereella asuva Maria Pirhonen:

- Mikä saa meidät odottamaan näitä juhlia ja saapumaan pitkienkin matkojen takaa? Onko se yhteinen lapsuus ja nuoruus, muistot kotikylästä, yhteinen karjalainen heimotausta,

kaipuu lapsuuteen ja nuoruuteen Karjalassa? Ehkäpä kaikki nämä yhdessä. Lapsuus ja nuoruus seuraavat nähtävästi mukana koko elämän. Ikääntyvä ja muistinsa kadottanut ihminen muistaa viimeiseksi oman lapsuutensa.

"Vanhuuden tullessa mieli pakenee linnun tavoin takaisin lapsuuden päiviin. Eikä tässä liene eroa köyhän ja rikkaan välillä, sillä ei ole niin köyhää, ettei hänen lapsuudessaan olisi pilkahdusta valosta ja ilosta, kun sitä vanhuudessa muistelee", puhuja sanoi lainaten Mika Waltarin tekstiä Sinuhe Egyptiläisestä. - Tämä kaipuu lienee meillä kaikilla sisimmässämme.

- Jokainen meistä on toki löytänyt paikkansa ja juurtunut nykyisille asuinsijoilleen, onhan tämä kotimaamme ja maailmassa on monia

hyviä paikkoja, mihin ihminen juurtuu ja sopeutuu. Mutta, kun ajatuksiinsa palaa lapsuuteensa, kuvat ovat hyvin kirkkaat. Ihmisellähän on luontainen kyky pehmentää ajan myötä ikävät asiat, mutta mieluisat muistot aika vielä kultaa. Ja jokainen uusi kevät tuo saman vanhan kaipuun lapsuuden maisemiin Karjalassa...Miksi sitten ihminen kaipaa ja muistaa kaikkea mennyttä? Ehkäpä taustalla onkin kaipuu omaan kadotettuun nuoruuteen, joka ei koskaan palaa.

- Mutta tänään iloitsemme yhdessäolosta ja kotikylästäme lähteneistä ihmisistä, jotka ovat kokeneet samat asiat. Jatkukoon kyläjuhlaperinne vielä pitkään ja antakoon iloa arjen harmauteen naapurien, tuttavien ja ystävien tapaamisella, sanoi Maria Pirhonen,

joka on ollut Karjalan matkaajilla veturina vuodesta -87 lähtien johdatellen heitä kerran kesässä.

Taideyllätys yleisölle

25-vuotisjuhlan 70 osallistujasta oli kuusi henkilöä, jotka ovat uskollisesti olleet kaikissa Haitermaa, Lupra, Pannusaari- kyläjuhlissa. Ensikertalaisia oli heitäkin kuusi.

Juhlaväki tutustui Ehtookodossa esillä olleeseen Lempäälän Taideyhdistyksen näyttelyyn. Eritoten huomiota herättivät haitermaalaisen Manne Kuisman (Sihkerön Manne) taidokkaat puutyöt, kuusipuuhun kaiverretut Porsaskauppa Sakkolassa ja Paratiisi sekä haapapuuhun veistetty näkymä syntymäkodin tuvasta Sakkolassa. Hän on tehnyt myös lukuisan määrän muita puu- ja pahkatöitä sekä öljyvärimaalauksia. Jäätyään eläkkeelle Kuismalle tuli aikaa

Porsaskauppa Sakkolassa kuvaa Manne Kuisman kuusipuuhun viestämä taulu.

toteuttaa luovuuttaan.

Kuisma muistettiin Sm-kisoissakin kunnostautuneena kilpahihtäjänä.

Juhlia pidetään edelleen, ja ens kesän männää taas Karjalaan.

Juhlatoimikunnassa ovat uuranneet Maria Pirhosen lisäksi lempääläiset Anneli Kuisma, Helvi Talvio ja Eino Naskali.

Hanna Kitunen

Luprikkalan poikaviikarit

Poikien leikkikuva on otettu vuonna 1939 Sakkolan Luprikkalassa. Kuvan on ottanut Matti Koppanen. Hänen isänsä, seppä Aukusti Koppanen oli ostanut Sylvester Koppasen pojille leikkiauton. Kuvassa vasemmalla Eero, oikealla Erkki Koppanen.

Taustalla näkyy vesitiinu puurattailla, joilla mummo Iida koppanen haki vettä kaukaa Luprikkalan periltä naapurin kaivosta. Kangas oli tiinun päällä, ettei vesi läikkyisi maahan. Eikä siinä kaikki - Eero-poika istui rattailla painona, ettei olisi liian helppoa. Iida-mummo kun kehräsi kotona villalankaa, kehräsi Eero toisella puolen, että puola tiukkuutui lankakasasta.

- Tuskastuiko mummo moiseen menoon, sitä ei tiedä, tuumaa kuvan lähettänyt, Pirkkalassa asuva Eero Koppanen.

“Tallentakaa tiiot, taiot...”

Vesilahden ja Lempäälän karjalaisia oli syyskuun alussa viettämässä yhteistä haasteluiltaa Vesilahdessa Kesäkotia Rautialassa. Isäntäyhdistyksen puheenjohtaja **Sinikka Ojala** toivotti tilaisuuteen tulleet kolmisenkymmentä illanistujaa tervetulleiksi.

“Karjalan törmäsill’ kun lapsena leikin” yhteislaulun jälkeen **Sirkka Kuuppo** esitti kirjoittamansa runon Syysmietteitä. Siinä hän lausui muun muassa:

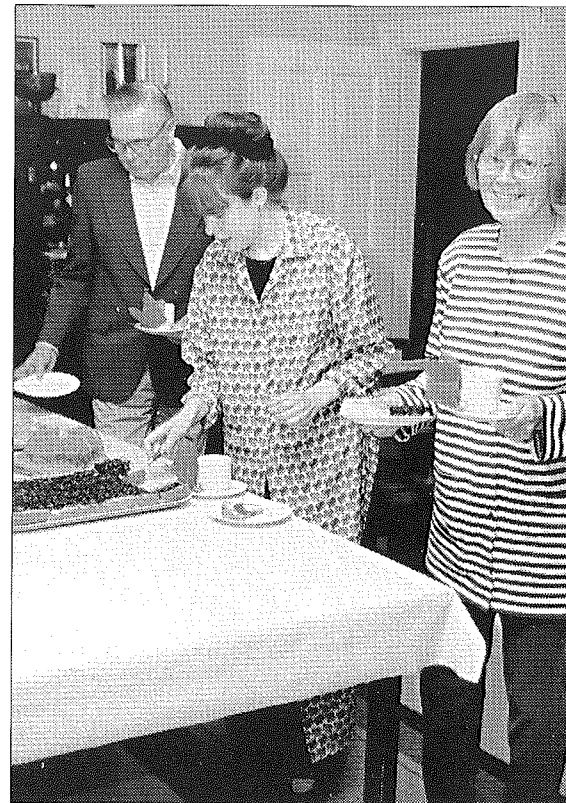
“Me vanhat vielä vähän aikaa kaipailimme Karjalaamme, elämme muistojen mukana kulta-ajan kulisissa, kotipihan pientareilla, heleillä hiekkarannoilla.

Nuori polvi nousee tästä elämästä nykyaikaa, katse kauas kantakohon, tulevaisuus toivon tuokoon. Mitä hyvää löytänne kerrottuna Karjalasta, tallettakaa tiiot taiot entispolven perintönä.”

Videolta katseltiin elokuista, uudistetun vanhan sankaripatsaan pystytystilaisuuden juhlaa Sakkolan, nykyisen Gromovon, kirkkomaalla. Katsojien joukossa oli monia, jotka olivat itse olleet siellä läsnä. Asiaa esitteli illan tilaisuudessa Suvanto-Säätiön hallituksen puheenjohtaja, **Esko Kallonen**. Patsaan saaminen oli säätiön monen vuoden työn tulos.

Opettaja **Hannu Turklén** puhui toiminnan nykyaikaistamisesta eli siirtymisestä tietokoneaikauteen saaden sanoilleen muutamia päänpudistuksia. Hän kertoi myös erilaisista rahoitusmahdollisuuksista yhdistysten työn tukemiseksi sekä suunnitelmista saada karjalaisen perinteen keräilyyn oma huone Lempäälän Kuokkalan museoraitille.

Hanna Kitunen

Ritva Koskella on jo kahvi kupposessa, marjapiirakkaa lautasella. Tanja Hällstén ja Kaarlo Kuuppo ottamassa osuuttaan.

Evakkotarinoiden keräys jatkuu tammikuun loppuun

Evakkotarinoiden keruun aikaa on jatkettu tammikuun loppuun asti. Tietoja kerää Uudenmaan Karjalaisseurojen piirin kulttuuritoimikunta.

- Haluaisimme tallentaa jälkipolvillekin näitä kokemuksia, kun vielä on kertojia, niitä jotka joutuivat jättämään kotinsa ja vähien tavaroiden ja monet pikkulasten ja karjan kanssa lähtemään kohti tuntemattomia oloja, vetoavat kulttuurin tallentajat.

Ja vielä hieman ohjeita:

1. KARJALASTA LÄHTENEIDEN OMIA KOKEMUKSIA. Kerro

evakkomatkasta ja sopeutumisesta uusille asuinsijoille. Kerro, miten selvisitte vaikeista tilanteista. Kerro, millaisia väärinkäsityksiä erilaiset murteet aiheuttivat.

2. MITÄ KUULIN – MILTÄ TUNTUI. Kerro, nuori, miten koit kuvaukset karjalaisten kokemuksista. Kerro mummon ja äijän tarinoita.

3. KÄYNTI KOTISEUDULLA. Kerro, nuori, kokemuksistasi ja tunnelmistasi suvun vanhoilla asuinsijoilla. Kerro sinäkin, sukuun naitu. Kerro sinäkin, joka palasit vanhaan kotiisi.

4. Tervetuloa evakot? Kerro

hämäläinen, savolainen, pohjalainen..., miten koit karjalaiset. Kerro miten yhteiselo sujui.

Olipa muisto siis iloinen tai surullinen, kirjota se selvästi, käsin tai koneella. Kerääjät ovat kiinnostuneita myös valokuvista, mutta lähetettyä materiaalia ei palauteta. Tiedot voi lähettää osoitteeseen Laina Kauppinen, Everstinkuja 5 A 29, 02600 Espoo.

Keräyksessä palkintoina on muun muassa viikko Ylläsjärven Tunturihotellissa.

Muistoin tulloot ettee tähä...

Muistoin tulloot ettee tähä synnyinseutui pellot, haat. Voi, ko mie viel saisi nähä lapsuusleikkilöihei maat!

Poikkeisim mie pihapolul, asteleisin aittatiet. Eläsi siel joka solul - muistasi kaik paikat viel!

Läävä luont ja talli takkaa löytäsi tien riibel luo. Like käisi lehmähakkaa; kai mie muista tarkkaa nuo.

Mie kotkoivuu kosettaisi, pihakuusii pihkasii. Pihakivel kipuvaisi iha niiko lapsenkii.

Harppaisim mie raput vällei, pyyhältäisi porstuvaa. Siihe seisautusi tällei tuva tuttu ove taa.

Sit mie ove avvaisinkii, pujahtaisi tuva puol. Katsei kohtais millo minkii; kaik ois entisellä tuol.

Liitta lämpöjää taas hohtas; pöytä penkit paikollaa. Viel jos siel kotvää kohtas: oisko mittää puuttuvaa!

Siin puulootal likel liittaa istum mie taas hämäräs. Mistää muust en ennää piittaa, lojov vaa siin lämpimäs.

Taasha mie Kot-Karjalastai haaveleimast heräsi. Unta se vaa nyt ja vastai - lapsuuvestai peräsi.

Toivo Lyyra

Sanaa ja säveltä

Perinteinen Sana ja Sävel – tapahtuma vietettiin Virkki Käsityömuuseolla 25.10. Käsityömuuseon Tyyne-Kerttu Virkki lausui vieraat tervetulleeksi tunnelmalliseen iltapäivätilaisuuteen, joka oli yksi käsityömuuseon 20-vuotisjuhlavuoden tapahtumista.

”Kolmasti kirkastettu karjalainen”, nykyisin Heinolassa eläkepäiviään viettävä rehtori Toivo Lyyra – joka kolme kertaa joutui lähtemään synnyinseudultaan Jääskestä – on pukeutunut tunnelmiaan koskettaviksi runoiksi. Hän esitti kuulijoille uskonnollisia, isänmaallisia ja nostalgisia runojaan, joiden joukossa oli myös karjalan murteella kirjoitettuja muisteloita.

Ft. Pirkko Sallinen-Gimpl puhui kiinnostavasta ja parhailaan ajankohtaisesta aiheesta Mistä ovat peräisin vainajien muistokynttilät.

Historian saatossa vainajien muistelu on saanut uusia muotoja. Kynttilöiden vientiä pyhäinpäivänä esiintyi luterilaisillakin hautausmailla jo 1920-luvulla, mutta vasta viime sotien jälkeen tapa on yleistynyt. Sankarivainajia on alettu muistaa paitsi keväisenä kaatuneiden muistopäivänä, myös syksyisenä pyhäinmiesten päivänä, jolloin lukemattomat valot loistavat niin sankarihaudoilla kuin muidenkin omaisten haudoilla.

Pianomusiikista huolehti opettaja Helinä Sallinen, joka säesti yhteislaulua. Hänellä oli myös mukanaan Runebergin Lotta Svärd – runoon sävelletyn laulun nuotit. Laulu on sävelletty jo 1920-luvun alussa, mutta on ollut kauan unohduksissa. Nyt sen kuulumme.

Annikki Lukkarinen

Karjalaisuudesta

- Oot se sie? - Sie sie oot!
- Ei on nähty vuosii!
Nii vaa vuuvvet muutteloot isse kunkii kuusii.

Karjalaist ko tapajaat millo vanhoi tuttui, het koht sillo kuulla saat monnee kertaa juttui.

Karjalaisii haastamast pitäjä ei mikkää. Ain hyö haastaat haliast niinko tyhjää ikkää.

Ain hoi kielek kalkattaat niiko kello kielek. Haastamisest herajaat hoihe hyvät mielet.

Karjalaist hyö haastillaa murheet mielest suistaat. Ilosii hyö asjoi vaa mielummi näi muistaat.

Karjalaist ain juttujaa huumorit hyö rasvaat. On hyö kovvii kehumaa; haastit herkäst kasvaat.

Herkkii on hyö luonteeltaa. Ain mielialat vaihtuut. Itkust herkiit nauramaa: näi hoi huolet haihtuut.

Meit ain kokkoontumiset virkistää ja kantaat. Huomaa yhesolost, et uusii voimii antaat.

Karjalaist Kot-Karjalaa kaihoot, ehkei surre. Karjalast jäi jälle vaa muistoi ja mei murre.

Jälkee viel vuosikymmeniä muistoi lämmitellää. Viel mei lapsii lapsilkii karjalaisuus ellää!

Toivo Lyyra

Vuosisadan luontokirja Laatokan kävijältä

Euroopan suurin järvierämaa voi hyvin ja Laatokka puhdistuu, sanoo "Laatokan seitsemän merta" -kirjan tekijä Juha Taskinen.

Euroopan suurimman järven luoteinen saaristo on uinunut koskemattonta untan vuosikymmeniä. Sortavalan, Lahdenpohjan, Kurkijoen ja Valamon saaristot muodostavat nyt Euroopan suurimman luonnontilaisen järvierämaan. Laatokkaa on kuormitettu teollisuuden, asutuskasvustojen ja maatalouden jätteillä. Suurimman ongelman Laatokalle on tehnyt typpi ja fosfori, minkä vuoksi Laatokka on rehevöitynyt.

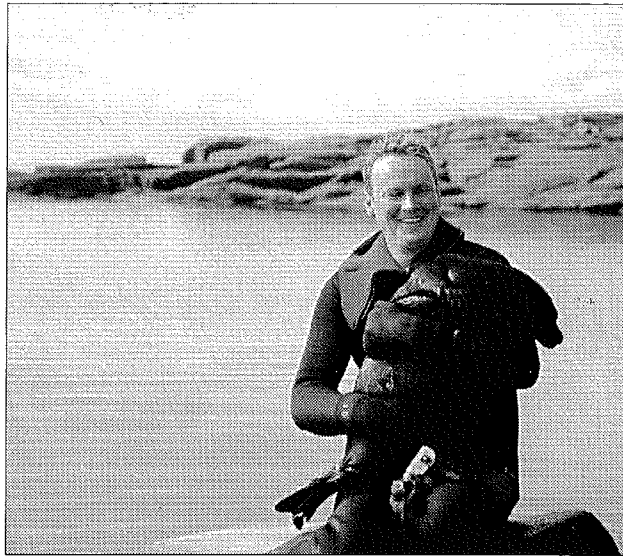
- Muutos parempaan on kuitenkin nähtävissä. Käänteinen on tapahtunut teollisuuden ja maatalouden tuotantojen laskun myötä, havainnoi kirjailija-valokuvaaja Juha Taskinen.

Hän on summannut lokakuussa ilmestyneessä kirjassaan vuodesta 1990 tapahtuneet muutokset. Taskisen mukaan myös kalastajat ovat kertoneet siikakantojen elpymisestä. Myös Taskisen sukellukset Valamon saariston rannoille ja syvänteisiin näyttivät, että katkoja oli runsaasti - ja nämä hankojalkaisäyriäiset elävät vain hapekkaassa ja puhtaassa vedessä.

Taskinen on tehnyt kirjaa työstäessään yhteistyötä venäläisten ja suomalaisten tutkijoiden kanssa.

- Tutkijat vahvistavat, että olemassa olevilla mittareilla on todettu Laatokan tilan kääntyneen parempaan.

Luontokirjoistaan ja elokuvistaan tunnettu Juha Taskinen teki Laatokalle vuosina 1990-1998 yli neljäkymmentä

Laatokannorpat ovat kirjailija, valokuvaaja Juha Taskinen mielenkiinnon kohde. Norppien kanta on huomattavasti suurempi kuin Suomessa Saimaalla.

matkaa, kuvaten ja keräten tietoa Laatokan luonnontilasta, norppalaumoista ja haastattelemalla rannoilla asuvia ihmisiä. Taskinen vietti tuona ajanjaksona telttäelämää yhteensä yli puolen vuoden ajan ympäri Laatokkaa ja etenkin luoteisen Laatokan saaristossa. Taskinen sanoo käyneensä läpi miltei kaikki Laatokan 660 saaresta ja siksi mies tuntee nykypäivän suomalaisista ehkä parhaiten Laatokan.

Mies kertoo omakustanteisessa kirjassaan myös sotilastoimintojen sotkemisesta viidessä saarella. Laatokan seitsemän merta -kirja paljastaa, että eräissä Laatokan saarissa on vielä nykyään radioaktiivista säteilyä sekä salaisten asekojeiden jäljiltä jääneitä hautoja, sekä atomipattereilla toimivia majakoita.

Taskinen kuitenkin rahoittelee, ettei noilta saarilta ole tulossa välitöntä uhkaa Laatokalle eikä ihmisten terveydelle. Hän sanoo kirjansa kautta, että ongelmiin puututaan.

- Ympäristötietoisuuden kasvu Venäjällä ja asioiden julkistaminen pakottaa sotilasviranomaisia puhdistamaan saaret.

Edellisen kerran Laatokan luontoa koskeva kirja on julkaistu 1930-luvulla, kun Kaarlo Linkola teki pohjoisessa saaristossa kasvillisuustutkimuksia. Taskinen puolestaan on matkoillaan keskittynyt myös rakkaimman aiheensa, norppien, kuvaamiseen ja seuraamiseen. Kirja paljastaa myös tieteelle uutta

"Laatokkalaisten" laumakäyttäytymisestä, ääntelystä ja yhteispesinnästä. Taskinen on ollut muutamien tutkijatahojen kanssa yhteistyössä Laatokan norppakannan arvioinnissa.

- Saimaan niukkuuteen tottuneelle Laatokannorppien satoja yksilöitä käsittävä lauma on maanpäällinen taivas.

Laatokannorppien määräksi arvioidaan noin 15 000 yksilöä.

- Norppa on selvä mittari siitä, että tila Laatokan luoteisessa saaristossa ja Valamon alueella on hyvä.

Juha Taskinen haluaa tuoreella kirjallaan rohkaista ihmisiä lähtemään Laatokalle veneilemään, melomaan ja soutamaan. Kirjailija sanoo kokeneensa "makealla merellä" elämänsä suurimmat luontoelämykset koko maailmassa.

Silti hän on huolissaan Karjalan meren tulevaisuudesta.

- Euroopan suurimman järvierämaan säilymiselle luonnontilaisena ei ole varmuutta; Laatokalle suunniteltu kansallispuistohanke "Laatokan luodot" on aikataulustaan jo kaksi vuotta myöhässä. Luoteisen Laatokan saaristoon on suunniteltu noin 85 000 hehtaarin puisto, mikä on mielestäni tärkein yksittäinen luonnonsuojeluhanke Euroopassa, sanoo Taskinen.

Kirjailijan tavoittaa Savonlinnasta puhelinnumerosta 015 - 473 644 tai 0500 - 174 200.

Muisto pikkusiskon syntymästä

Kun olin pieni, tuli mummu yhtenä päivänä meille. Hänellä oli arkivaatteet mukanaan ja hän ryhtyi heti kotiaskareiden tekoon. Veljeni ja minä ihmettelimme, miksi mummu oli erilainen kuin aikaisemmin. Niin ärtyisä ja kireä.

Hän laittoi meille ruokaa, en tosin muista mitä, mutta se ei maistunut minulle. Se ei ollut saman makuista kuin mitä hän oli aina ennen tehnyt. Mummu ei hemmotellut meitä kumpaakaan, vaan tiukkasävyinen käsky kuului, että ruoka oli syötävä. Komento oli: Lautanen tyhjäksi! Ahmin posket pullollaan, kun kerran oli pakko, jotta saisin edes joten kuten ruoan loppumaan.

Äitiä ei tuvassa näkynyt. Mummu rupesi pukemaan minua kovalla kiireellä. Veljeni taas puki itse, koska

hän oli minua vähän vanhempi. Vaatettaessaan minua mummu nosti uunin päältä nahkasaappaani ja kivasti: Laita nämä itse jalkaasi.

Sitten tapahtui sellaista, joka on jäänyt muistona mieleeni. Sanoin mummulle, etten laita. Pari kolme kertaa hän minua käski, mutten laittanut. Silloin hän otti minua kädestä kiinni ja saappaat toiseen käteensä ja retuutti minut rapun eteen ulos. Hän kiskaisi maasta jäisen havunoksan, vetäisi housuni alas yhdellä nopealla kiskaisulla ja alkoi huitoa minua vihaisena jäisellä havunoksalla paljaalle takamukselle.

En vieläkaan suostunut laittamaan saappaita. Huusin, etteivät ne saappaat mene minun jalkaani. "Ne ovat kuivuneet käppyröiksi, enkä laita!". Mummukin taisi huomata, että ne

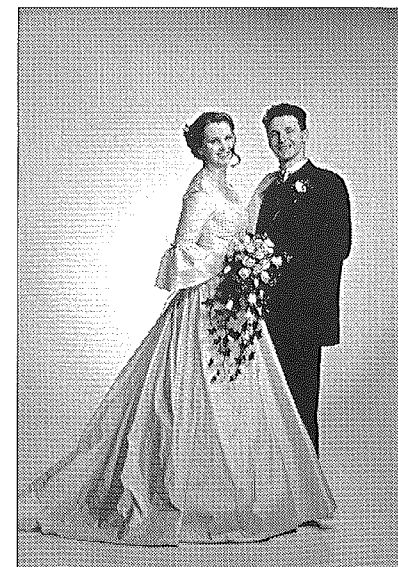
saappaat olivat jääneet pieneksi, mutta hänkin oli sen verran kiihtynyt, että veti ne silti jalkaani. Siitäkin huolimatta, että saappaan takasauma ratkesi ja punainen sukka tuli kantapäältä selvästi esiin.

Olimme ulkona pitkään. Iltahämärä oli jo tullut. Silloin ilmestyi mummu rapulle ja näytti iloiselta kuten yleensä. Hän kutsui meidät sisään ja auttoi päällysvaatteiden riisumisessa ja käski mennä äitiä katsomaan kamariin.

Elämäni oli muuttunut täysin. Olin menettänyt paikkani äidin ja isän sängystä isän selän takaa, enkä ollut enää perheen pienin, vaan meille oli tullut pikkusisko. Pieni punainen käärö äidin viereen.

Sanni Ojanen
os. Huuska Röykkylästä

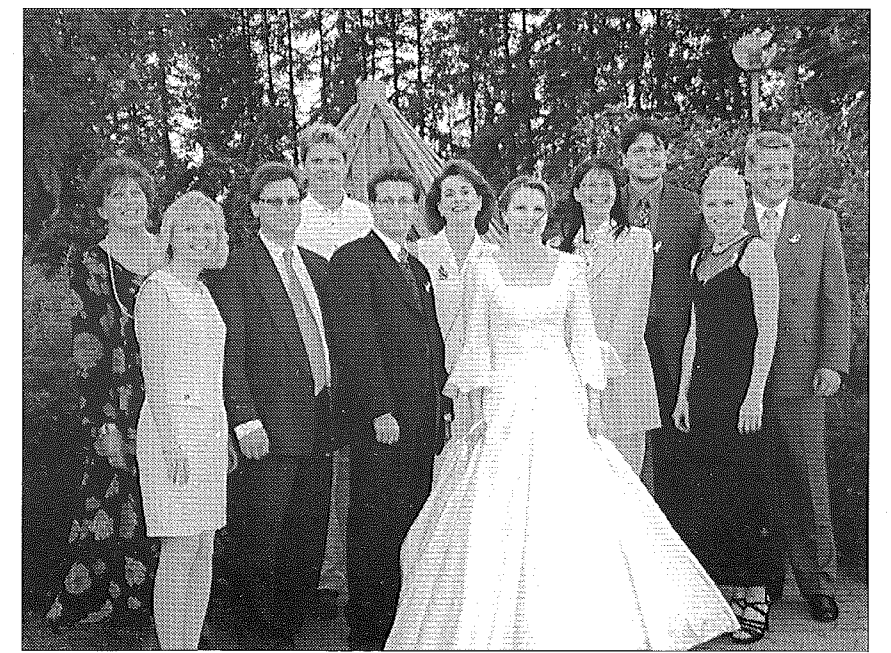
Vihittyjä

Avioliittoon vihittiin 4.7.1998 Messukylän vanhassa kirkossa Anu Kristiina Leena Jääskeläinen ja Olli Pekka Ilmari Mäkelä Tampereelta. Anun vanhemmat ovat Aira ja Onni Oskar Jääskeläinen Pirkkalasta, Onni Oskar on syntynyt Sakkolan kirkonkylässä.

Ollin vanhemmat ovat Hanna ja Tauno Mäkelä Tampereelta. Hanna, omaasukua Kaasalainen, on syntynyt V.I. Pyhäjärven Tiitualla.

Serkukset kokoontuivat samaan potrettiin Anun ja Ollin häissä: vasemmalta Riitta Pykäläinen, Tiina Leuku, Christian Ljunggren, Kimmo Lehtonen, Jukka Jääskeläinen, Outi Jääskeläinen, morsian Anu Mäkelä (os. Jääskeläinen) Päivi Jääskeläinen, Kuisma Jääskeläinen, Kirsikka Ojala ja Jouko Jääskeläinen.

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on edelleen saatavana, samoin kirja Sakkolan kylät tuvasta tupaan.

Kirjoja voi hankkia Osuuspankin konttorista Lempäälässä.

Kirjoja myyvät myös Eino Kuisma, Punkalaidun, sekä Lempäälässä
Anneli Kuisma, Esteri Lopenen ja Aaro Viskari
Anneli Kuisma hoitaa postitettavat tilaukset, puh. 03- 3748 410

Sakkolan historia II maksaa 70 markkaa ja
Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110 markkaa.
Postilähetuksista peritään lisäksi lähetyskulut.

**HANKKIKAA NYT PITÄJÄTEOKSIA
- VAIKKAPA LAHJAKSI!**

SAKKOLAN PITÄJÄ- JUHLAN VIDEO

Saatavissa nyt myös 50 minuutin mittainen pitäjäjuhlavideo kesän 1997 juhlista Sakkolassa. Tilaa värikäs dokumentti historiallisista juhlallisuuksista Karjalan kotikunnulta hintaan 150 markkaa.

TILAUKSET:

Ilpo Kuparinen puh. 03- 3738 195, 254 0640 tai 0400 307 550
Videota voi myös noutaa Crane Video Oy:n toimipisteestä
Tampereen Näsilinnankatu 28
tai Vesilahdesta Kuparisen kotoa Rautialantie 525.
Tilauksia otetaan vastaan myös Suvanto-Säätiössä.

**Seuraava Suvannon Seutu ilmestyy
joulukuussa, joulun alla.
Lehteen tarkoitettu aineisto pitää
olla toimituksessa viimeistään
keskiviikkona 2. joulukuuta.**

PITO-KALAASI KY

Juhla- ja merkkipäiväpalvelu Aila ja Kati Heikkilä, Tampere

Puh. 03-343 3902, 03-266 2002

VALMISTAMME JUHLANNE KOTITEKOISIN TUOTTEIN!

JÄRJESTÄMME MYÖS OHJELMAA.

Putkiliike P. Nuora Ky

37560 KULJU
Puh. 367 6100

**TILAA SINÄKIN
OMA
SUVANNON SEUTU**

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

*Seuraava lehti
ilmestyy
joulun alla.*

SUVANNON SEUTU

**Suvannon ympäristön
kotiseutulehti**

Ilmestyy vuonna 1998 8 kertaa

Tilaushinta

80 mk/vuosikerta

Ilmoitushinnat

1 mk palstamillimetri (+alv 22%)

Toimituksen konttori ja osoite

Rautasema, 37550 Lempäälä
Puhelin (03) 374 8448 ilt.

Postisiirtotili

TA 359 751

Pankki

TSOP, 37500 Lempäälä
Tilinumero 522803-211955

Vastaava toimittaja

Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta

Esko Kallonen
Eero Koppanen
Ritva Koski
Juha Kuisma
Hannu Paukku